

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Responsa De Ivre Canonico Præsertim Novissimo

Zype, Frans van den
Antverpiæ, M. DC. XLV.

Resp. III. De vnione reuocanda.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73071](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73071)

vbi largitiones muerum in regularibus seuerè prohibuit, eleëmofinas tamen in pauperes, & hospitalitatem in peregrinos, exerceri omnino voluit: etiam *seruato*, inquit, *charitatis ordine*.

Verum quidem est, & Episcopo suam partem tribuendam; patrem illum pauperum, & hospitalium; adeoque & congruè dotatum esse oportere: sed illius pars olim vndique colligebatur, non ex vnico loco, & quartam suam habebat per totam diocesim. & verò quando per prouentus beneficij onera vniti, & illius cui vnitum est, non possunt simul congruè sustineri; potiore esse causam vniti, quam eius cui vnitum est, decisum per Senatus-consultum Allobrogum refert Anton. Faber in suo Codice l. 1. tit. 2. def. 52. Rebuff. vbi supra. 103. 104. vbi & plures citat. & apertè statuit Pius V. in bulla data Cal. nouemb. 1567. & d. lex præfes. adeoque & in reangusta, cum dos & Episcopatus, & monasterio non potest esse satis congrua; oportet alterum alterius onera portare; compati defectui, & fundatorum intentionem sequi, extra quam exigat necessitas. d. c. 6. f. 22. & in angustijs vndique se offerentibus recte dixit Iauolenus l. 200. D. de reg. iur. quottis nihil sine captione inuestigari potest, eligendum esse quod minimum habeat iniquitatis: & captiorem interpretatur glossa iniquitatem: vt quando in rebus agendis nihil se offert, quod non habeat aliquid ex iniquo; tum id esse eligendum, quod à iuris tramite minus alijs recedat.

Congruam esse dotem & Episcopatus oportet. Ioannes XXII. erectis quatuor nouis Episcopatus in c. saluator. de præbend. in ex. traug. comm. singula quinque millia librarum turon. vnicuique, inquit, illarum, suisque Pontificibus dignitate, & onere, & circumstantijs alijs attentè pensatis, debere sufficere credimus.

Cardinales pro negotio erectionis nouorum Episcopatum Belgij deputati tria millia ducatorum singulis sufficere censuerunt. Paulus IV. singulis ea per separationes bonorum assignanda in Bulla vniuersali decreuerat: Pius IV. monasteriũ vniciens causatur quod per vnionem minus læderetur cultus diuinus, quam per bonorum separationem: cum ergo per hanc tantum lædi posset ad tria millia, quamuis à solo hoc monasterio desumi illa potuissent; non potest per illam amplius exigi: quia alioquin sic amplius læderetur: contra quam ait Pontifex. salua tamen monetæ mutata ad veterem valorem supputatione: iuxta quem iam tunc bona separari debet verba vnionis vniuersalia, vt dicitur indeterminatum sermone causa determinare. l. 5. & ibi Barthe. D. de administ. iur. l. cum pater. §. dalcif. D. de legat. 2. & in ambiguis antecedentia & consequentia, scilicet. Etã diãque ad interpretationem facere. l. heredes. 21. §. sed & si. D. Qui testam. fac. l. Iulian. §. prinde. D. Ad Maced. ibi. intelligendum ab initio sic accepisse.

RESPONSVM. III.

De Vnionem reuocanda.

Quæsumus aliàs de dissolutione vnionum pro dotandis Episcopatus Belgij factarum, an, cum res permittit, satius sit eam fieri? in Consulta. can. de excep. Pralat. conf. 8. satius esse, censuimus; ob rationes antiquorum canonum super pluralitate beneficiorum curatorum, ac rehdentia, atque aliàs latorum: vt & diuersam professionem considerat. c. 10. f. 14. Concil. Triad. dum naturã lubentius volatilia ad sibi similia conueniunt. eccl. 27. in collatione diuer-

diuersa in spiritualibus, & temporalibus detrimenta in commendis: *f. 25. c. 21. de Regul. & in vnione: f. 24. c. 13. & 15.* & ob talia in *c. 1. X. ne sed. vac. monasterij* Episcopatuui diffolutio petitur, & releuatio dicitur: differtur tamen, donec ecclesie vacanti provisum erit de successore, non donec eiusmodi detrimenta euenierint. ob que deinceps euitanda *Trid. d. c. 21.* decernit, vt quæ monasteria imposterum vacabunt, non nisi regularibus conferantur.

Neque porro admittit differtationem Concilium Tridentinum quod ab abusu non sit arguendum; sed tollendum abusum, permittendum vsum: siquidem *cupit*, inquit, *S. Synodus monasteria ad congruam monasticæ disciplina vitam omnino reuocare.* vbi est admodum aduertendum ad emphasim verbi *omnino*, quod iuxta Interpretum traditiones nullam modificationem, aut limitationem recipit. *vt ex Zafio ait Spiegel. in Lex. verb. omnino. Tufus in verb. dictio omnino. conc. 322. DD. in c. licet canon. de elect. in 6. in verb. viribus omnino carere. & in c. cum contingat. X. de rescript. in verb. nihil omnino.*

Igitur in deliberationibus rerum agendarum non potest consultius, securiorue ratio iniri, quàm quæ conformis sit conciliaribus decretis ecclesie: quæ, præsertim in rebus fidei, & morum, dicitur errare non posse. *c. si ille. §. nemo. dist. 50.* dicunturque eiusmodi ecclesie decreta, canones, seu regulae; secundum quas dirigendæ sint ecclesiasticæ actiones. *c. canon. c. regula. d. 3. c. nulli. d. 12. in verb. à cuius (matris ecclesie) regulis nullatenus vos conuenit deuiare.* non verò eadem ratio est expeditionum Curie Romanæ; seu Datarie: quæ multis subreptionibus, artibus, & importunitatibus est subiecta: per quas sæpius gratiæ impetrantur derogatoriæ sacrarum regularum. atqui ecclesie

decreta in Concilij Constantiensis, Lateranensis vltimo, & Tridentino admodum vniones auersantur: & nisi iustæ & legitimæ causæ fuerint, pro subreptitijs habent. *Constantiense f. 43. Trid. f. 7. c. 6.* & hodie Cancellariæ regula 12. seu 13. tales censet, quæcumque non sint conformes Concilio Trid.

Enimvero idem Concilium *f. 24. c. 13.* vetat pro dotandis Episcopatibus vniri monasteria, in quibus regularis disciplina seruatur; sed iubet illis subsidium ferri per accessionem aliquorū fructuum, separationemque bonorum à dignitatibus, seu beneficijs, aut etiam per simplicium vnionem. eodemque modo pro dotandis seminarijs procedit. *f. 23. c. 18.* per subtractionem alicuius partis prouentuum à quibusuis beneficijs, seu aliquot simplicium dumtaxat vnionem.

Neque mirum est decipi quandoque in negocijs tractandis Pontifices: cum facti sint, & in facto consistant. vt ait Bonif. VIII. *in c. 1. de const. in 6.* circumstantias illorum non sciunt, vt iura quidē in scrinio pectoris gerunt. *d. c. 1.* quare scriptulum sibi non mouent Pontifices dum regulas Cancellariæ edicunt; atque inter illas reuocatorias 12. seu 13. vnionum; 14. 15. 62. 63. diuersarum facultatum. Conciliorum autem œcumenicorum canones, etsi quandoque, non tamen tam facile mutantur, quàm quæ sunt in Curia. patienter ergo sustinent Pontifices de rescriptis suis reuerenter quæri. *l. si quando. X. de rescript.* quamquam nec hic quæritur an vnio olim bene facta sit; sed an separatio nunc potior sit, cum rebus & temporibus mutatis, fieri ea commodè potest.

Verum quidem est quod *c. 13. f. 24. Conc. Trid.* loquatur de vnionibus futuris; neque iam antè de monasterijs Episcopatuui factas ritè irritet: etsi alias reuideri velit: verum est etiam, quod legem non

B b ponat

2. Quamuis non eueniant singulares abusus.

3. Sequendi canones conciliares potius, quàm expeditiones Curie in deliberatione, quid satis sit.

4. Ex facto Curiam decipi posse.

5. Concilij Trid. decretum c. 13. f. 24. nõ retrahitur in cathedralibus, quibus vnio-

na sunt mo-
nasteria,
cum tamen
solui vnio
potest, me-
rito atten-
ditur.

6.
Dirigit et si
non ligat
S. Pontifi-
cem.

7.
Ratio des-
creti tam
obtinere in
novo Epif-
copatu do-
tando, qua
vetere au-
gendo.

8.
Obtinere
decreta
etiam in
necessaria
dote ca-
thedr.

ponat Pontifici: non item verum;
quod alloquatur tantum Episco-
pos, seu Concilium prouinciale.
cum in ipso principio quidem
mandet Concilio prouinciali
examen, *quas propter angustias, in-
quit, tenuitatemque inuicem vnire,
vel nouis prouentibus augere expediat,
confecta que de premisis instrumenta
ad summum Rom. Pontificem mittat,*
(hæc ad Concilium) *quibus instru-
ctus summus Pontifex ex prudentia sua,
prout exp. dire iudicauerit aut tenues in-
uicem vniat, aut aliqua accessione ex
fructibus auget.* (hæc ad S. Ponti-
ficem) Inuicem inquit (prout in
tenuibus pastoratibus §. 21. c. 5.) nō
autem monasteria. quod prohibet
mox Concilio prouinciali: nec hic
permittit; sed vel Episcopatum
tenuium vnionem tantum; vel
accessionem ex fructibus. et si ergo
legem non ponit Pontifici; in-
struit tamen, & dirigit; & suam
sententiam indicat. quæ eadem
fuit Pauli IV. post septem Cardi-
nalem examen, & relationem, to-
tiusque Consistorij: cum Paulus
IV. generali bulla omnes novos
Belgij Episcopatus erexit, & sic do-
tandos decreuit.

Sed & illud verum est, non lo-
qui Concilium Trid. d. c. 13. in
Episcopatu nouo, & originaliter
dotando; sed de tenui augendo:
sed tamen eadem est vtriusque
ratio decisiva. vt per leges resolu-
tum est, quæ statuta sunt de dona-
tione antenuptiali, locum habere
in propter nuptiali. §. est aliud ge-
nus. Inst. De donat.

Quod autem obijcitur ex Barbo-
sa, & ab eo citatus ad c. 6. §. 7. Conc.
Trid. in Collect. & ad d. c. 13. §. 24.
excipi vniones, quæ fiunt pro fun-
datione, dotatione &c. priori
quidem loco disertè loquitur Bar-
bosa de Regul. 12. vel 13. Can-
cellariæ, quæ expressè & has reuo-
cat, si non sint sortitæ effectum,
alioquin quacumque causa fa-
ctas, vel autoritate. non tamen,
inquit, Concily Trid. vt meritò ex-

ciantur, quæ pro necessaria do-
te fiant. nam & has admittit d. c.
10. §. 21. communiter quidem;
sed tamen eiusmodi generalitas
restringitur per d. c. 13. ne pro
dote Episcopatus vniantur mona-
stera. vt & alibi beneficia diuer-
sarum dicecesium c. 9. §. 14. & libe-
ra cum subiectis patronatus, §. 23. c.
9. similiter vniri prohibet, aliique
alibi: quæ tamen ea generalitas
non mutat, cum generi per speciem
derogetur, non contra. Secundo au-
tem loco Barbosa loquitur etiam,
non de nostro casu, sed disertè de
vnione ecclesiarum dumtaxat pa-
rochialium; quas d. c. 10. permit-
tit ob paupertatem vniri. vt &
pauperes inuicem cathedrales, d.
c. 13. non tamen his monasteria.

Rursus verum non est per præca-
c. 13. Ordinarijs licere vt dotent
tenues pastoratus quacumque ra-
tione, quæ commodior eis vide-
tur, vt proinde licere debeat Pon-
tifici Episcopatum per monasterij
vnionem dotare: non enim per-
mittitur id Ordinarijs simpliciter, sed
sed demū extra dotandi rationes
ibidè expressè prohibitas. id enim
ipse contextus satis significat. *ca-
rabit, inquit, Episcopus si per benefi-
cium vnionem, non tamen regula-
rium (nota) id fieri non possit, et pri-
miarum vel decimarum assignatione,
aut per parochianorum symbola & col-
lectas, aut qua commodiori ei videbitur
ratione, tantum redigatur, quod
pro rectoris aut parochia necessitate de-
center sufficit. commodiori, in-
quit: hoc verbum comparatum
vtrique exigit positium; qualis
Concilio non videtur prouiso
per vnionem beneficiorum regula-
rium: & iterum rationem à posi-
tina diuersam significat; eoque, vt
vnio d. beneficiorum pro pasto-
ratu dotando Ordinarijs non per-
mittitur; ita cessat argumentum
ad summum Pontificem ductum,
quamuis & in eo sit imparitas,
quod Pontifici competit plenim-
do potestatis, legibus soluta; quæ
non*

non Episcopo : neque quarimus quid possit S. Pontifex, sed quid fatius sit.

10. Dismembrationes tamen in his permittit.

Iterum obijcitur d. regulam 12. seu 13. Cancellaria, vt vniones, ita & dismembrationes reuocare, seu prohibere: cum hanc tamen illi intendant, qui hic illam solui desiderant. ita quidem est: sed illas Regula excipit, quæ sunt auctoritate Concilij Trid. disparitas ergo in eo est; quod Tridentinum d. c. 13. pro dotandis Episcopatibus admittit accessiones fructuum, seu dismembrationes; vetat monasteriorum vniones.

11. Nec dignitas Episcopalis monasteriorum vnioni proficit.

Denique obijcitur, quod Episcopi super omnes gradus constituantur: *Conc. Trid. s. 24. c. 1. de reform.* & ad ordinem hierarchicum præcipue pertineant: *sess. 23. c. 4.* cuiusque debeat prima sedes, & præcipua rerum agendarum auctoritas: *sess. 24. c. 6.* quos proinde summus Pontifex solet fratres vocare: vt illud simpliciter melius, Deoque gratius in hac materia iudicandum sit, quod Episcopatu est melius; non esse autem Episcopatu melius, eam separationem fieri.

Sed hoc argumentum oppugnat sententiam Concilij Trid. d. c. 13. vetantis monasteria vniri Episcopatibus: *nemo*, inquit *Hormisda in c. si ille, dist. 50. mihi alia qualibet contra auctoritatem Sedis apostolicae, vel 318. Episcoporum, vel reliquorum canonum constituta obijciat. quia quicquid contra illorum definitionem (in quibus Spiritum sanctum credimus locutum) dictum fuerit, recipere non solum temerarium, sed etiam periculosum esse non dubito. quomodo & Hieronymus in Parabol. Noli inuiti prudentia tue: prudentia sua inuitur, qui ea, quæ sibi agenda & dicenda iudicentur, Patrum decretis præponit. c. 5. X. de consuet. quare & negandum est id melius esse; quod forte secundum quid, & quædam temporalia melius esse possit: sed id melius est, quod salubriori ecclesiæ directio-*

ni magis expedit. iuxta leg. XII. tab. *salus populi suprema lex esto.* at pro illa fatius est singulas ecclesias singulis esse commissas. & iuri diuino conformius: ob residentia obligationem. *Conc. Trid. s. 23. c. 1. in princip. aliaque Vid. d. consult. 8.*

Si obijciatur d. c. 13. loqui de monasterijs in quibus viget regularis obseruantia; at hic aliquos fuisse excessus circa tēpora vnionis: erit dicendum loqui Concilium de monasterijs, sicut *in c. 21. s. 25. de regul. que suos*, inquit *conuentus habent*; & *s. 21. c. 8. vbi Episcopo omnis circa committitur, vbi non viget regularis obseruantia, seu conuentus non habent: vbi autem viget; vt Episcopi conditionibus paternis agant, vt debitam viuendi rationem obseruent, & nisi id intra sex menses fecerint, ipsi corrigant. vt, si fiat correctio, si quis excessus contingat, non ideo dicatur cessare regularis obseruantia. Sic S. Bonauent. de sex alis Seraph. c. 3. post medium in hoc, inquit, differunt laudabilis religiones, & iam dilapsæ; non quod nullus peccans in laudabilibus reperitur, sed quod nullus impune peccare finatur, & peccandi aditus studiosè præcludantur. etc.* quæ est cura Superiorum; & hic hægenus obtinuit. & quo possit obtinere obseruantia regularis, nihil est efficacius ipsius prælati residentia.

12. An Concilij decretum non obtineat, quasi hic non viget regularis obseruantia?

Viget presentia Turni.

eoque cum hoc monasterium conuentum habeat. & quidem numerosum, ac disciplinæ amantem, domesticum, & assiduum inspectorem ei dari expedit.

Quod denique ad c. 1. X. ne sed vac. dicitur non eundem esse casum nostrum, qui sit d. c. 1. neque posse dici incommoda illic expressa, hic obtinere; sed si quando hic illa contingerent, indulgentiam iri, vt queri liceret: iam superius etiam diximus finem præcauendorum incommodorum sufficere, non expectandum euen-

13. Non expectandus conuentus incommodorum, vt consulta dicatur vnionis dissolutio.

tum. ex d. c. 21. §. 25. de regular.
Conc. Trid.

14. Non potest
non esse
incommo-
dum carere
prælato re-
sidente.

Sed & illud nemo rectè diffi-
teatur, non posse monasterium,
præsertim in spiritualibus, non ca-
pere detrimentum ex continua
prælati sui absentia: si rectè aded
seuerè tam multi Conciliorum
canones, & Pontificum decreta,
Prælatorum residentiam exege-
runt, ut quamuis non omnia in d.
c. 1. narrata incommoda hic lo-
cum sibi nunc vendicent, non pos-
sit tamen non aliqua ex parte dici
releuatio monasterij, dissolutione
vniionis.

15. Sic & Sixtus V. in diplomate,
quo Nuncio suo mandauit dissolu-
tionem abbatiæ Tongerloensis ab
Episcopatu Buscoducensi, post
narrata incommoda ex vniione
suborta, Episcopo, inquit, Buscodu-
censi apud suam ecclesiam residente, &
à monasterio absente & alijs grauiori-
bus negocijs occupato, & infra, quare d.
monasterio per dissolutionem vniionis,
& ipsi mense Episcopali per applicatio-
nem congrua partis illius reddituum pro-
uidere volentes, ac d. conuentus preci-
bus inclinati, atque adducti exemplo
aliorum monasteriorum alibi similibus
mensis in illis partibus vniionum, quibus
de simili remedio consultum est, man-
damus &c. ecce remedium Ponti-
fex vocat, & consultum dicit mo-
nasterijs per dissolutionem vniio-
num; & Episcopatibus per con-
gruam dotem velle prouideri.

16. Sed neque, quamuis turbatissi-
mo illo tempore an. 1583. Sixtum
acerrimi iudicij Pontificem remori-
ari potuit argumentum illud,
quod fatius & Deo gratius videat-
ur, quod magis expedit Episco-
patui: ut plenius & securius esse
dotatum per incorporationem to-
tius monasterij, quam applicatio-
nem partis bonorum: sed tempo-
ralem illam considerationem post-
posuit spirituali bono, ut me-
deretur incommodis vniionis.

Neque porro hæc dicuntur ut
oppugnetur vniio suo tempore, ut

res tum ferebant, ritè, & rectè
facta, sed ut confiteri mutatis tem-
porum circumstantijs, rem suo
tempore bene actam, in melius
permisissum temporum reformari; ad
normam sacrorum canonum, cum
res pro integra haberi, seu restitui
potest, securius consultus, Deo-
que gratius esse.

Quamuis enim Pius IV. in Bul-
la vniionis, de qua agimus, se omnia
cum maturitate, & Cardinalium
Consistoriali consilio tenuisse
dicat, fatius fuisse à Pauli IV. Bul-
la, quæ per separationes bonorum
Episcopatibus prouideri cupiebat
recedere, quod cultus diuinus sic
minùs læderetur; tamen cum dif-
ficilia essent illa tempora, nec in
bonorum separationem publicè
priuatimue daretur consensus, de-
uentum fuit ad vniionem; non an-
tem generatim determinatum est,
& in thesi, fatius esse per vniiones
prouideri Episcopatibus; contra
Concilij Trid. d. l. 24. c. 13. Pauli
IV. & S. consistorij iudicium, pro
dotandis generatim nonis Episco-
patibus per separationes bono-
rum: sed ex hypothefi specialij ius-
sorum temporum. Cum autem iam
consentientibus partibus facile
nunc prior Pauli IV. via obtineri
potest, & Concilij Tridentini &
sic in alijs dissolutionibus vniio-
num Vaucellenfis, Tongerloensis,
Doufang Pontifices etiam summa
referunt maturitate esse procef-
sum; rectè ad hanc idem intere-
tur; *l. non possum. D. de legib. Me-
noch. de arbit. cas. 64.* & à Pij IV.
mutatione recedetur, tam con-
sultò, quam piè, laudabiliterque:
redibitque res ad priorem statum
iam inde à Philippi Boni & Caro-
li V. tempore conceptum, &
Paulo IV. decretum in d. Bulla
generali erectionis nouorum Bel-
gij Episcopatum. Rerum enim
mutationes vniiones, separationes-
ue, pro temporum qualitate, exi-
gunt. *c. precipimus. c. & temporis qua-
litas. 16. q. 1.*